

Landbruks- og matdepartementet
postmottak@lmd.dep.no

Vår dato 01.02.2016
Deres dato 05.11.2015
Vår referanse 7.04 - BE/-
Deres referanse 15/1272-

Innspill til melding om jordbruksnæringen.

Det vises til brev fra Landbruks- og matdepartementet av 5. november vedrørende innspill til ny melding om jordbruksnæringen.

NHO Mat og Drikke er positiv til at det etableres en ny melding om jordbruksnæringen, og vil innledningsvis understreke betydningen av å ivareta ett verdikjedeperspektiv i produksjonen av mat- og drikke. I dette perspektivet er formålet til NHO Mat og Drikke å bidra til økt vekst, verdiskaping, investeringer og konkurransekraft for medlemsbedriftene i Norge.

Innspillet fra NHO Mat og Drikke er delt i følgende avsnitt:

- I. Verdikjedens sammensetning
- II. Kostnadseffektivitet og vekst
- III. Handelspolitikk og internasjonale forhold
- IV. Bioøkonomien – bærekraft og det grønne skiftet
- V. Andre viktige politikkområder for jordbruksnæringen

I. VERDIKJEDENS SAMMENSETNING

Produksjon og bearbeiding av matvarer er Norges største industrinæring¹. I 2012 jobbet om lag 20 prosent av alle industriansatte i mat- og drikkenæringen, en næring som består av i overkant av 2000 bedrifter med ca. 48 000 sysselsatte, inkl. havbasert sektor. NHO Mat og Drikke representerer alene 1400 bedrifter med 40 000 årsverk.

Mat- og drikkenæringen hadde i 2012 en produksjonsverdi på 185 mrd. kr for hjemmemarkedsandelen, som er på om lag 80 %. Importverdien av de resterende 20 % var på om lag 35 mrd. kr. Dette gir en verdiskaping på 31,7 milliarder kroner, eller om lag 17 prosent av industriens samlede verdiskaping - I 2012 investerte næringen for 5,5 milliarder kroner, noe som tilsvarer 28 prosent av de totale investeringene i norsk industri dette året. I toppåret 2010 stod næringen for i overkant av en tredjedel av totale investeringer i industrien.

Både i Norge og i Europa, hvor finanskrisen har slått langt hardere inn, er konsekvensene av en lavkonjunktur mindre dramatiske for mat- og drikkeindustrien enn for en rekke andre sektorer. I denne situasjonen har mat- og drikkeindustrien en stabiliserende effekt på næringslivet for øvrig, både på grunn av størrelsen og på grunn av lavere følsomhet for konjunktur.

Mat- og drikkenæringen består av en rekke bransjer, hvor de største er; kjøtt, fiskevare, frukt- og grønt (inkl. konservesindustrien og potetindustrien), olje- og fett, meieri (inkl. iskrem), korn (inkl. produksjon av stivelse og stivelsesprodukter), dyrefôr, sjokolade- og sukkervare, bakeri og drikkevare.

---

¹ SSB, Samfunnspeilet, 1/2015, Norsk næringsmiddelindustri 2003-2012, Matvarer – en stor og viktig norsk industri

For å få et helhetlig bilde av verdikjeden må også produksjon av fôr, som i økende grad bearbeides industrielt, tas med. Til sist hører dagligvarehandelen med i beskrivelsen av verdikjeden, med bl.a. spesielle utfordringer knyttet til høy konsentrasjon på sisteleddet.

II. KOSTNADSEFFEKTIVITET OG VEKST

Styrke konkurransekraften til norsk jordbruk og matindustri

Råvarekostnadene utgjør en stor andel av de samlede kostnadene i norsk matindustri, men andelen varierer. Jordbrukspolitikken og jordbruksoppjøret har stor påvirkning på utvikling i råvareprisene. *NHO Mat og Drikke mener derfor at en viktig føring i meldingen om jordbrukspolitikken må være en prisutvikling som bidrar til å sikre matindustriens konkurransekraft.*

Det er mange årsaker til at nivået og utviklingen på norske råvarepriser avviker fra våre naboland. Hovedårsakene er de naturgitte produksjonsforholdene, det norske lønns- og kostnadsnivået og de valg og prioriteringer som er gjort i landbrukspolitikken. Tidligere ble en stor del av de særnorske kostnadsøkningene tatt ut i markedet. Dette har svekket konkurransekraften over flere år, og ført til økende import og reduksjon i markedsandelene på hjemmarkedet. *Denne utviklingen må møtes offensivt, og trenden må snus.*

Mulig prisutvikling i jordbruket og importvernet henger nøye sammen. Prisdannelsen i Norge begrenses av internasjonale priser korrigert for tollsatser og valutakurser på stadig flere områder. Hjemmemarkedsandelen og importen av mat- og drikkevarer er sterkt påvirket av en langt mer offensiv eksportstrategi fra europeiske mat- og drikkeprodusenter. I løpet av de seneste 5-6 årene har eksportoverskuddet fra europeisk mat- og drikkeindustri gått fra om lag null til nesten 30 milliarder euro i 2014. Totalt sett er store deler av sikkerhetsmarginene i importvernet er borte, og gjør det helt *nødvendig at prisgapet til våre handelspartnere ikke øker, og ønskelig at man i tider med store prisøkninger internasjonalt, søker å redusere gapet.*

Sikre volum i alle produksjoner

Norsk matindustri er i dag i stor grad basert på og avhengig av norske råvarer. Slik vil det også være fremover. Vi stiller oss derfor bak både Regjeringens og Stortingets ambisjoner om å øke norsk matproduksjon. Skal man lykkes med det må man både bruke arealer i hele landet, og legge til rette for et moderne og sterkt jordbruk. *Økt norsk matproduksjon for å sikre tilstrekkelig volum i tråd med utviklingen i markedet, bør være det viktigste målet for norsk jordbrukspolitik.*

Et moderne og sterkt jordbruk må være basert på en tilfredsstillende økonomi i primærproduksjonen. Svak lønnsomhet reduserer interessen for å investere og produsere råvarer. Dette har vi sett over noen år, bl.a. i produksjoner som storfe, korn og potet. For at matindustrien skal være konkurransedyktig, må den ha:

- *Tilgang til et tilstrekkelig volum norske råvarer*
- *Tilgang på råvarer av riktig kvalitet*
- *Tilgang på råvarer til en konkurransedyktig pris*

Hvordan møte utfordringen

Budsjettstøtte og effektivisering

Budsjettstøtte utgjør en vesentlig del av inntektene i jordbruket. Med en lønns- og kostnadsutvikling som over år har oversteget våre naboland, og et begrenset rom for å ta dette ut i markedet, er budsjettstøtten avgjørende som virkemiddel.

Det har vært – og pågår fortsatt – en sterk produktivitetsforbedring i alle ledd i verdikjeden. En fortsettelse av dette er nødvendig for å holde en god sirkel i gang med effektivisering, vekst, innovasjon, overskudd og nye investeringer.

Kostnadsreducerende tiltak, gjennomgang av førlpolitikken

Vi mener det er viktig, ved utforming av virkemidlene, å ha et sterkere fokus på å redusere kostnadene, også i primærproduksjonen. Effekten av kostnadsreducerende tiltak blir best dersom den kommer tidlig i verdikjeden.

Innkjøpt kraftfôr utgjør ca. en fjerdedel av de samlede kostnadene i primærproduksjonen. NHO Mat og Drikke foreslår at førlpolitikken gjennomgås nøye, med sikte på en best mulig bruk av arealene, som grunnlag for økt norsk matproduksjon. En viktig problemstilling er om, og hvordan, man eventuelt kan redusere norske kraftfôrpriser. Utgangspunktet for en slik drøfting er en helhetlig førlpolitikk som utnytter norske ressurser og at det fortsatt skal være lønnsomt å dyrke grovfôr og korn i Norge (Ref prisnedskrivning/budsjettstøtte).

Struktur og investeringsvirkemidler

Det har i lang tid vært sterk strukturutvikling i verdikjeden for mat, på industrisiden og i primærproduksjonen. Det er imidlertid behov for å styrke denne delen av jordbrukspolitikken ytterligere nå i lys av økonomisk, teknologisk og politisk utvikling. For å utnytte mulighetene som ligger i det nevnte og utnytte norske ressurser er det nå behov for en tilpasning av mange av driftsenhetene i jordbruket. I forhold til denne utfordringen vil investeringsvirkemidler rettet mot rasjonell bygningsmasse, teknologi og produksjonskapasitet i jordbruksnæringa være effektive. Regler for investeringsstøtte bør være i samsvar med markedets behov, bl.a. for storfekjøtt. Denne type støtte kan utformes slik at det faller inn under grønn støtte i WTO.

Kompetanse, innovasjon og entreprenørskap

Mat-, drikke- og bionæringene har et stort potensial for effektivisering og videreutvikling. Sammen med entreprenørskap, er høy innovasjons og forskningsaktivitet en avgjørende forutsetning for økt vekst, investeringer og konkurransekraft. Dette krever videreutvikling og tilgang på sterke forsknings-, utdannings- og innovasjonsmiljøer, og gode finansielle rammebetingelser på området.

Næringen er avhengig av kompetent og motivert arbeidskraft. Rekruttering og kontinuerlig kompetansebygging er vesentlig for bedriftenes konkurransekraft. Politiske beslutninger om fagplaner, studieretninger, utdanningskapasitet etc. påvirker konkurransekraften i næringen. Det er derfor viktig art næringen sikres god innflytelse på utviklingen av disse.

III. HANDELSPOLITIKK OG INTERNASJONALE FORHOLD

Velfungerende tollvern

NHO Mat og Drikke er opptatt av et velfungerende importvern som et sentralt element i jordbrukspolitikken og næringspolitikken for matverdikjeden generelt. Importvernet bør legge til rette for godt samspill mellom norsk produksjon og import som rasjonelt og effektivt dekker industriens behov uten å bidra til ubalanse i markedet.

Det er nødvendig at konkurranseevnen til norske mat- og drikkenæringer sikres gjennom et velfungerende importvern, basert på prinsippene om; forutsigbarhet, parallellitet mellom toll på råvarer og ferdigvarer, unngå ensidige tiltak og endringer på myndighetsnivå, og at framtidige norske tilpasninger bør skje i forbindelse med forhandlinger med våre handelspartnere.

EØS-avtalen har åpnet for handel mellom Norge og EU. RÅK-ordningen muliggjør handel av bearbeidet mat mellom Norge og EU. RÅK-ordningen sørger for at norsk primærnæring fortsatt er beskyttet, mens det i prinsippet er fri konkurranse på industriledet. *RÅK-industrien utgjør en betydelig del av norsk matindustri og RÅK-ordningen er derfor av stor betydning og må sikres de nødvendige ressurser.*

Mange norske mat- og drikkebedrifter benytter seg av råvarer fra hele verden, råvarer som har egenskaper og kvaliteter som det ikke er naturlig å produsere i Norge, eller der det norske markedet blir for lite til at produksjon er aktuell. I situasjoner med underskudd eller mangel på viktige

råvarer er det viktig med fleksibilitet i administreringen av tollvernet slik at en sikrer foredlingsbedriftenes behov for ulike innsatsvarer, samtidig som man sikrer avsetning av norske råvarer. Det motsatte vil undergrave legitimiteten for importvernet for jordbruksvarer i Norge.

Internasjonale forhold

Globalisering og internasjonal handel er viktige drivkrefter for utviklingen av norsk økonomi. Det eksisterer fremdeles mange handelsbarrierer som skaper utfordringer for eksportrettede bedrifter. Norske bedrifter må ha like gode rammebetingelser som sine konkurrenter i andre land. For et lite land som Norge er handelsregelverket i WTO og bilaterale handelsavtaler gjennom EFTA spesielt viktig.

NHO ser behovet for økt verdenshandel. Samtidig mener NHO at den landbruksbaserte verdikjeden har spesielle behov som må ivaretas ved internasjonale handelsforhandlinger for å sikre den landbruksbaserte matindustriens tilgang på innenlandske råvarer. Slike dilemmaer i handelspolitikken kan være krevende for Norge, men dette er også situasjonen i de fleste andre land. NHO Mat og Drikke slutter seg til NHOs vurdering av matverdikjedens spesielle behov.

Store deler av rammeverket for norsk nærings- og arbeidsliv reguleres og påvirkes i dag av EU. De siste 20 årene har vi sett en omfattende europeisering av Norge, langt mer omfattende enn noen hadde forutsett. Norge deltar i europeiske integrasjonsprosesser og blir stadig tettere integrert i europeisk samarbeid. I samhandlingen med EU må EØS-avtalen sikres og mulighetene avtalen gir utnyttes fullt ut. I dette ligger det blant annet at Norge må komme tidlig inn i politikk- og regelverksutformingen i EU og bruke de påvirkningskanaler og samarbeidsarenaer vi har tilgang til. Her er det viktig at myndighetene samarbeider tett med næringens organisasjoner.

EUs felles landbrukspolitikk er ikke en del av EØS-avtalen. Likevel påvirkes norsk landbruk av harmonisert regelverk på matområdet som tas inn gjennom EØS-avtalen, EØS-avtalens bestemmelser om handel med bearbejdede landbruksvarer (protokoll 3), samt handel med basislandbruksvarer (artikkel 19).

En videreutvikling av WTO som sikrer like handelsvilkår og rettssikkerhet for næringslivet er spesielt viktig for mindre land. Mer bilaterale avtaleverk som TTIP, vil lett kunne favorisere store land i større grad enn multilaterale løsninger i WTO.

NHO Mat og Drikke er tilhenger av en ambisiøs internasjonal handelspolitikk der vi, ut fra nasjonale interesser, forholder oss aktivt til våre rettigheter og plikter. Vi understreker at Norge, som alle andre land som skal håndtere offensive og defensive næringsinteresser i internasjonale forhandlinger, bare må gi forpliktende konsesjoner som begrenser vår handlefrihet innenfor rammen av forhandlinger der andre land også forplikter seg til gjensidig balanserte løsninger.

NHO Mat og Drikke vil også oppfordre til grundig konsekvensutredning av ulike valg opp mot nasjonale interesser. Det er særlig viktig stilt overfor en mulig TTIP-avtale mellom EU og USA.

IV. BIOØKONOMIEN – DET GRØNNE SKIFTET

Klimautfordringen

Miljø- og klimaspørsmål vil være grunnleggende for all politikktutvikling og for alle ledd i verdikjeden framover. Klimatoppmøtet i Paris viser tydelig hvilke utfordringer verdenssamfunnet står overfor. EU og Norge har satt seg ambisiøse klimamål. Jordbruk og matproduksjon har et stort potensiale for å bidra til denne målsetningen, både ved drift som gir mindre utslipp fra produksjonen, men også som bidragsyter til fangst og binding av klimagasser. Vi støtter på generell basis en langsiktig og forutsigbar politikk som gjør det lønnsomt å velge klimavennlige løsninger. Det er av avgjørende betydning at norske tiltak forankres i internasjonale avtaler og at det ikke blir innført særnorske avgifter.

Bioøkonomi i Norge

NHO Mat og Drikke og NHO Sentralt er positiv til at Regjeringen har tatt initiativ til å etablere en nasjonal bioøkonomistrategi.

Befolkningsvekst, velstandsvekst, klimautfordringer, teknologisk utvikling og nye forbruksmønstre tilsier at den globale etterspørselen etter varer og løsninger som er tilpasset et lavutslippssamfunn vil øke vesentlig. I et lavutslippssamfunn må man i større grad lykkes med å kombinere verdiskaping med bærekraft. Norge og norsk næringsliv er godt posisjonert for å delta i denne utviklingen, og det vil by på forretningsmuligheter og mulighet for vekst i den norske økonomien.

Fundamentet for en vekstkraftig bioøkonomi er dyrking og høsting av biomasse fra jord, skog og hav der en bruker ny og eksisterende teknologi på en innovativ og bærekraftig måte.

En utvikling av bioøkonomien i Norge er helt avhengig av at man opprettholder eksisterende aktiviteter innen jordbruk, skogbruk og havbruk. Disse vil være grunnmuren som den nye bioøkonomien vil bli bygget på.

De fornybare biologiske ressursene kommer fra jord, skog og hav og kan være korn, kjøtt, energivekster, tømmer, villfisk, oppdrettsfisk, tang, tare og alger. I bioøkonomien legges det til grunn at ressurser fra én prosess benyttes som innsatsfaktorer i en ny, med mål om full ressursutnyttelse av råvarer og restråstoffer. Dette danner en «sirkulær økonomi» der ressursene utnyttes maksimalt.

Norge har råderett og nærhet til svært store biomasseressurser selv om bare 3 prosent av landarealet er dyrkbar jord. Landet har stor tilgang på marine ressurser, og skogområder med gode muligheter for ny anvendelse av biomasse. Norge har mao et godt utgangspunkt for å ta en ledende rolle innen bionæringene og et handlingsrom for å videreutvikle næringspotensialet.

En nasjonal satsing på verdiskaping basert på biomasse, sammenfaller med et behov for å videreutvikle et internasjonalt konkurransedyktig næringsliv parallelt med fallende investeringer innen petroleumssektoren. I et kortere tidsperspektiv betyr dette økt utnyttelse av eksisterende ressurser, mens det på lengre sikt betyr verdiskaping og industrialisering basert på ny kunnskap, teknologier og nye fornybare biologiske ressurser.

I et miljømessig, politisk og økonomisk perspektiv, kan framveksten av en ny bioøkonomi møte de største utfordringen samfunnet står overfor, ved å danne grunnlag for en bærekraftig industriell produksjon av mat, produkter og energi til en økende befolkning. Bioøkonomien vil være en viktig del av det «grønne skiftet» frem mot et lavutslippssamfunn.

Bioøkonomien og jordbruksnæringen

Dyrking og høsting av biomasse fra jord, skog og hav med bærekraftig og innovativ teknologi, er essensen av en bioøkonomistrategi. Ut fra dette kan det spørres om bioøkonomi bør være en viktig del av en "melding om jordbruksnæringen" som er definert til ikke å omhandle skogbruk og langt mindre havbruk- og fiskeripolitikk.

Selv om det er et betydelig potensial i skogbasert sektor og havbasert sektor, er potensialet i jordbruksbasert sektor også stor. Jordbruket og bruk av biomasse fra jordbruk har vært sentralt for mennesket i alle tider, og vil fortsatt være det. Mye av kunnskapen og teknologien som «den nye» bioøkonomien skal bygge på, kommer fra jordbruket og jordbruksorienterte kunnskaps- og forskningsmiljøer. Det er nok å peke på tilpasning av jordbrukets husdyravlteknologi som har vært grunnlaget for laksenæringens utvikling og forskningssatsingen "Foods of Norway" som bl.a. kan gi teknologiske gjennombrudd for fôrproduksjon, og gi viktige bidrag til både havbasert og landbasert bioproduksjon.

En kretsløpsbasert bioøkonomi oppnås bare ved tverrfaglighet og ved å bruke kompetanse og teknologi i samspill mellom ulike sektorer på nye måter. Med utgangspunkt i bioraffinering og

prosessering, kan bioøkonomien knytte ulike sektorer (blå, grønn, sort og rød) og verdikjeder, markeder og kompetanseområder sammen på nye måter. En verdikjede basert på et samspill mellom kompetansemiljøer og teknologiske løsninger fra landbruk, marine næringer og prosessindustri koblet opp til vannkraft, vil ikke bare kunne lykkes, men være overlegent bærekraftig. Økonomisk lønnsomhet øker når det utvinnes flere produkter fra én bioråvareprosess.

Bioøkonomien - konklusjon

Bioøkonomien tar utgangspunkt i biomasse fra fiskerier, havbruk, skogbruk og hele jordbrukssektoren på den enes siden, og næringer som produserer mat, fôr, kjemikalier, materialer og energi på den andre siden.

Bioøkonomi er mer enn en sum av enkeltsektorer. Premisset for en satsing på bioøkonomi er at dyrking og høsting av biomasse fra jord, skog og hav må være bærekraftig. *Det er viktig at jordbrukspolitikken legger opp til å integrere jordbruket i bioøkonomien, satser på samarbeid med blå sektor der det ligger til rette for det, og ikke minst satser på forskning og utvikling innenfor rammen av jordbrukets kompetansemiljøer og bioøkonomiske næringsmiljøer.*

V. ANDRE FORHOLD

Markedsbalansering

Forutsigbare og balanserte markeder er viktig for norske mat- og drikkenæringer, noe som medfører et videre behov for en markedsbalansering i næringen. Forutsigbarhet er helt sentralt for videre vekst og investeringer i norsk matindustri. For å oppnå dette må en markedsbalansering være konkurransenøytral, transparent og gi forutsigbarhet, og på denne måten skape trygghet og tillit mellom de berørte aktørene.

Vertikal og horisontal konkurranse

Mat- og drikkenæringen er en del av en verdikjede som preges av få aktører i dagligvaremarkedet. Effektiv konkurranse horisontalt og vertikalt i verdikjeden, er avgjørende for at markedet for mat- og drikkeprodukter skal fungere optimalt. Det er derfor nødvendig å videreutvikle virkemidler som fremmer konkurranse og høyere effektivitet i næringen. Ikke minst er det behov for å gå nærmere inn på vertikale forhold. Jordbruket er avhengig av en effektiv industri som kan sikre vekst ved å utvikle og markedsføre verdiøkende mat- og drikkeprodukter for forbrukermarkedet. Her stiller NHO Mat og Drikke seg bak NHOs høringsuttalelser, av hhv 2.7. og 3.9.2013, til NOU 2013:6, hvor det bl.a. bes om at Lov om god handelsskikk innføres. Den nye meldingen om jordbruksnæringen bør legge vekt på disse forhold.

Velferdsordningene

Velfungerende velferdsordninger i landbruket er en viktig forutsetning for rekruttering til landbruket og for effektiv drift i moderne driftsenheter. For å ha kvalifisert arbeidskraft disponibel, som ledd i effektiv drift, når den enkelte produsent ønsker fri og ikke minst ved sykdomsavløsning, er det viktig at både tilskudd og regelverk holder tritt med utviklingen.

Tilskuddene til ordningene for avløsning under hhv feie og sykdom og annet må videreføres med sikte på å sikre effektiv drift og nødvendig rekruttering og kompetanse i jordbruket.

Trygg mat

Mat- og drikkenæringens konkurransekraft er avhengig av et kompetent mattilsyn. Næringen forventer at myndighetene følger opp matlovgivningen enhetlig på et europeisk nivå, stiller krav til riktig merking av produktene, og bidrar til konkurransenøytralitet mellom norskproduserte og importerte varer.

Næringen forventer at myndighetene bidrar til en regelverksutforming på matområdet, på europeisk nivå, som tar hensyn til spesifikke norsk produksjons- og markedsforhold. I dette ligger en aktiv involvering av næringen i en tidlig fase av utformingen av nytt regelverk.

Mattilsynet må i utøvelsen av sin myndighet også ta hensyn til omdømme og konkurransekraften til norsk mat- og drikkeindustri. I dette ligger blant annet forholdet til veiledningsplikten beskrevet i forvaltningsloven. Dette er en stor utfordring som bør problematiseres i den nye meldingen.

Næringen er opptatt av at Mattilsynet skal være enhetlig og helhetlig. Vi var derfor positive til at Mattilsynet ble omorganisert i 2015, gikk fra tre til to forvaltningsledd, etablerte klagesaksbehandling på hovedkontornivå mot tidligere ved åtte regionkontorer, og at det ble lovet tettere samarbeid mellom regelverksutvikling og releverkstolkning og tilsyn.

Det kan imidlertid se ut til at politiske føringer om et "slankt" hovedkontor setter enkelte skranker for det som skulle bli et effektivt og moderne tilsyn. Viktige oppgaver som naturlig hører hjemme på hovedkontornivå, f.eks. regelverkstolkning, settes ut til "avdelingene" (regionene). Dette må nødvendigvis vanskeliggjøre den tette dialogen mellom de som arbeider med regelverksutvikling i EU/EØS, og de som i ettertid skal finne ut av hvordan regelverket skal tolkes.

Videre har NHO Mat og Drikke registrert at "avdelingene" (regionene) får ansvaret for å planlegge, gjennomføre og kommunisere store oppgaver som tilsynsprosjekter. Dessverre er det avdekket at regionene mangler nødvendig kompetanse for å gjennomføre slike prosjekter uten at det går på rettssikkerheten løs for tilsynsobjektene.

NHO Mat og Drikke mener at meldingen må adressere problematikken rundt organiseringen av Mattilsynet, slik at tilsynets hovedkontor gis nødvendige ressurser for å bli et kompetent mattilsyn.

Skatt, særavgifter og gebyrer

Skatt, avgifter og gebyrer er sentrale rammevilkår for alle aktører i næringslivet. De har direkte effekt på økonomien, og dermed også valgene som både primærprodusenter og industri daglig står overfor. Hvis det gjøres endringer i skatte- og avgiftssystemet, herunder avskrivningsregler, så må konsekvensene kartlegges og negative utslag må kompenseres.

Høyere avgifter og gebyrer svekker konkurransekraften til norsk matindustri, og bidrar til handelslekkasjer. Det må være en målsetting å minske gapet i særavgifter og gebyrer mellom Norge og Sverige og Danmark.

Kjøttkontrollgebyret er eksempel på et gebyr som skal dekke konkrete offentlige oppgaver. Mattilsynets største "inntektskilde" gjennom gebyrer er kjøttkontroll-gebyret, de fleste andre næringer har neglisjerbare utgifter til mattilsyn. Dette kan for øvrig endres som følge av revisjon av kontrollforordningen (Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 882/2004 av 29. april 2004), der det tas sikte på at en større del av tilsyn og kontroll skal finansieres av tilsynsobjektene.

Alle slakterier betaler for kjøttkontrollen som utføres av Mattilsynet, gjennom et gebyr som beregnes årlig ut fra antall timer man estimerer vil medgå til kontrollen. Det er i dag lik dagsverkssats uansett om Mattilsynet benytter veterinærer eller teknikere til å utføre tilsynsoppgaver. Dette er ikke rimelig, i andre land differensieres satsen etter tilsynspersonellets kompetansenivå. Gebyret økte med 38 prosent fra 1. januar 2014. Den politiske intensjonen er at avgiften skal overføres til neste ledd i verdikjeden i form av høyere engrospriser, dernest høyere pris ved videresalg og økt forbrukerpris. Dersom engrosprisen ikke kan økes, noe som bl.a. har vært tilfelle for svin en lang tid, vil økt avgift belastes produsenten direkte. I praksis ser vi derfor ofte tilfeller av at overføringen av avgifter er asymmetrisk, i produsentenes disfavør.

De seinere årene har det lyktes kjøttbransjen å oppnå en stor reduksjon i timegrunnlaget for kjøttkontrollgebyret. De fleste fjørfeslakteriene har overtatt den såkalte "båndkontrollen", og på slakterier med firbeinte slaktedyr har slakteriene overtatt enkelte arbeidsoppgaver som før ble utført

av Mattilsynet. Før den nevnte økningen i gebyr i 2014 var næringens utgifter til kjøttkontroll redusert fra 120 millioner kroner årlig på midten av 2000-tallet til 73 millioner i 2013.

Sverige har for øvrig en ordning der kjøttkontrollen subsidieres med 75 % av kjøttkontrollgebyret, disse midlene skal slakteriene tilbakebetale til bonden.

NHO Mat og Drikke mener at en moderne kjøttkontroll skal være risikobasert og rettet mot aktuelle sjukdomsframkallende agens, jfr. EFSA-rapporter for kontroll av de ulike dyreslagene. Den tradisjonelle "båndkontrollen" er lite egnet til dette, men fungerer som en kvalitets-kontroll som for øvrig er en integrert del av virksomhetenes produksjon. NHO Mat og Drikke ønsker å samarbeide med Mattilsynet og bransjen for å utvikle og muliggjøre løpende drift av kjøttkontrolloppgaver og bl.a. få på plass visuell kjøttkontroll av svin, slik at kostnadene til kjøttkontroll kommer ned på nivå med våre naboland.

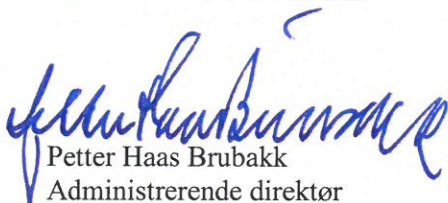
Eksklusive avgiftene på tobakk- og alkoholprodukter, utgjør særavgiftene for mat og drikke om lag 4 milliarder kroner pr år. Nivået på norske særavgifter svekker næringens konkurransekraft, og medfører omfattende grensehandel. Grensehandelen påvirkes spesielt av avgifter på "lokkevarer" som sjokolade og sukkervarer. Det er derfor et mål å minske differansen i særavgifter til våre nærmeste handelspartnere. Utformingen av særavgifter bør ha klare faglig begrunnede mål og dokumentert effekt.

NHO Mat og Drikke ber om at det i lys av grensehandelslekkasjen til bl.a. Sverige og Danmark og til taxfreehandel, blir tatt initiativ til en total gjennomgang av avgiftene på området, med sikte på å etablere en konsistent avgiftspolitik. Området hører primært inn under Finansdepartementet, *men skadevirkningene på norsk matproduksjon bør problematiseres i den nye Meldingen om Jordbruksnæringen.*

Mat-, drikke- og bionæringene møter avgifter i produksjon, bearbeiding og transport, også ut over særavgiftene. Spesielt gjør dette seg gjeldende innen transportsektoren.

Med vennlig hilsen

NHO MAT OG DRIKKE

Petter Haas Brubakk
Administrerende direktør